

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ (Мінфін)

вул. М. Грушевського 12/2 м. Київ 01008 тел. (044) 206-59-47, факс 425-90-26
e-mail: infomf@minfin.gov.ua, код ЄДРПОУ 00013480

від _____ 20__ р. № _____ На № _____ від _____ 20__ р.

від 10.06.2025 № 33010-07-5/16441

<ВИТЯГ>

**Міністерствам, іншим центральним
органам виконавчої влади,
головним розпорядникам коштів
державного бюджету (за списком)**

Про звітування щодо стану організації
та функціонування внутрішнього контролю
за 2024 рік

Міністерство фінансів України в межах виконання повноважень, визначених Бюджетним кодексом України та Положенням про Міністерство фінансів України, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 № 375, щодо формування та реалізації політики у сфері державного внутрішнього фінансового контролю за результатами опрацювання звітності про стан організації та функціонування внутрішнього контролю, повідомляє.

Відповідно до пункту 10 Основних засад здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 12.12.2018 № 1062, головні розпорядники коштів державного бюджету, центральні органи виконавчої влади, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації (далі – установи) щороку до 1 лютого подають Мінфіну звіт про стан організації та функціонування внутрішнього контролю у розрізі елементів внутрішнього контролю за формою, встановленою Мінфіном (далі – звіт).

Форма звіту затверджена наказом Мінфіну від 19.04.2019 № 160 (у редакції наказу Мінфіну від 15.08.2023 № 441). Мінфін на виконання пункту 2 цього наказу надіслав до установ відповідний Перелік питань, відповіді на які описують стан організації та функціонування внутрішнього контролю у розрізі елементів внутрішнього контролю за 2024 рік (лист від 21.08.2024 № 33010-07-5/24638).

Результати проведеного аналізу звітів відображено в листі на Кабінет Міністрів України від 25.03.2025 № 33030-07-3/8742 (доручення Кабінету Міністрів України від 08.04.2025 № 10305/4/1-24).

Окрім того, Мінфін надає коментарі за результатами опрацювання звітів установ про стан організації та функціонування внутрішнього контролю за 2024 рік.

Також інформуємо, що з інформаційно-довідковими матеріалами щодо питань внутрішнього контролю можна ознайомитися на офіційному вебсайті Мінфіну в рубриці «Діяльність / Розвиток державного внутрішнього фінансового контролю» (<https://mof.gov.ua/uk/normativna-baza-dvfk>).

Додаток: на 8 арк. в 1 прим.

**Коментарі до звітів
про стан організації та функціонування внутрішнього контролю**

За результатами опрацювання звітів про стан організації та функціонування внутрішнього контролю за 2024 рік (далі – звіт, звітність) головних розпорядників коштів державного бюджету, центральних органів виконавчої влади (далі – установи) зазначається наступне.

I. Щодо питань складання звітності

Звітну інформацію про фактичний стан урегулювання (функціонування) відповідного питання необхідно зазначати чітко, стисло й по суті, дотримуючись логічної послідовності та узгодженості з відповідями на інші питання. При цьому слід дотримуватись форми звіту, затвердженої наказом Мінфіну від 19.04.2019 № 160 (у редакції наказу Мінфіну від 15.08.2023 № 441).

Відповіді на питання мають відображати фактичний стан впровадження і реалізації управлінських заходів, функцій та процедур, тому інформацію не слід перевантажувати посиланнями на нормативно-правові акти, внутрішні розпорядчі документи установи та / або цитуванням їх положень.

На питання закритого типу, відповідаючи «так» або «ні», потрібно також враховувати результати проведених внутрішніх аудитів, контрольних заходів Рахункової палати або Держаудитслужби. При цьому, за потреби, уточнюючу інформацію можна надати у графі «примітки».

Звітна інформація повинна охоплювати всю діяльність установи, розкривати зміст управлінських заходів, які спрямовані на досягнення встановлених цілей та результатів при використанні визначеного бюджетом обсягу коштів, та враховувати:

- стан функціонування в установі внутрішнього середовища, яке має бути спрямоване на забезпечення виконання установою завдань і функцій та досягнення встановлених мети, цілей, завдань, планів і вимог щодо її діяльності (далі – цілі діяльності);

- підходи щодо організації планування діяльності та виконання заходів плану (встановлення цілей діяльності, їх ключових показників, врахування стратегічних цілей при формуванні бюджетних програм, стан досягнення ключових показників цілей, звітування про досягнуті результати);

- структуру делегування повноважень, ресурсів, розподілу обов'язків, відповідальності на всіх рівнях установи у зв'язку із підзвітністю, яка має відображати стан забезпечення досягнення встановлених цілей діяльності;

- підходи до організації та управління ризиками (здійснення ідентифікації ризиків, що можуть мати вплив на досягнення цілей діяльності (у тому числі на цільове, ефективне управління бюджетними коштами, об'єктами державної власності та іншими ресурсами), їх оцінку, обрання способів реагування, використання отриманої інформації у процесі прийняття управлінських рішень);

- запроваджені в установі превентивні механізми, дії та заходи для впливу на ризики, зокрема з метою забезпечення досягнення визначених цілей діяльності, цільового, ефективного управління бюджетними коштами, об'єктами державної власності та іншими ресурсами;

- рівень підзвітності керівництва і працівників установи за рішення, дії, виконані завдання, досягнуті результати відповідно до цілей діяльності, у тому числі стан управління бюджетними коштами, об'єктами державної власності та іншими ресурсами;

- процедури з виявлення та оцінки недоліків у системі управління (внутрішньому контролі та / або окремих його елементах);

- забезпечення необхідного ступеня прозорості та відкритості у діяльності установи, складання звітів про ефективність та результативність, зокрема використання бюджетних коштів на основі повної, своєчасної, актуальної, точної, перевіреної та достовірної інформації.

II. Щодо відповідей на питання за розділами звіту

2.1. Резюме (опис стану внутрішнього контролю)

У цьому розділі має бути наданий відповідний висновок щодо стану управлінської відповідальності та підзвітності в установі, що включає інформацію про вжиття організаційних заходів для забезпечення виконання основних завдань, досягнення цілей діяльності, мети, завдань та результативних показників бюджетних програм; ефективність та результативність діяльності при використанні визначеного бюджетом обсягу коштів; відображення у відповідній звітності інформації, яка підтверджує ефективність та результативність діяльності. У випадку наявності відхилень від запланованих результатів важливо вказувати, які були вжиті заходи для усунення причин їх виникнення.

Поширеними є випадки зазначення недостатньо чіткої, неповної інформації або переобтяження відповідей зайвими відомостями. Зокрема, часто у звітах не вказувалося про забезпечення ефективності та результативності діяльності, у тому числі про підтвердження цього у відповідній звітності та / або вжиття заходів для усунення причин відхилень від запланованого результату (зміни в плануванні, розподілі ресурсів тощо).

Також деякі установи, замість інформації про забезпечення результативності організаційних заходів, зазначили відомості, що безпосередньо не стосуються висновку про таку результативність. При цьому вказували аспекти функціонування установи і здійснення певних процедур, зокрема про проведені внутрішні аудити, оцінку ефективності бюджетних програм, діяльність робочої групи з питань внутрішнього контролю, діяльність з управління ризиками, організацію внутрішнього контролю в установі, посиляючись на положення нормативно-правових актів, які регулюють її діяльність, і внутрішніх розпорядчих документів, в яких визначені рамки внутрішнього контролю.

2.2. Внутрішнє середовище

Інформація цього розділу повинна відображати стан впроваджених в установі процесів, операцій, процедур, структури, розподілу повноважень щодо їх виконання, правил та принципів управління людськими ресурсами, що спрямовані на забезпечення досягнення цілей діяльності, у тому числі виконання основних завдань і функцій установи.

Звітна інформація вказує про організацію внутрішнього середовища в установах. Однак при заповненні звітів має місце надання недостатньо чітких відповідей або не по суті питань, а також неузгодженість відповідей між собою, а саме:

- у підпункті 1.1.2 замість інформації про відповідний план діяльності установи на середньостроковий період із встановленими стратегічними цілями та ключовими показниками мало місце зазначення про загальнодержавні стратегії, річні (операційні) плани діяльності / роботи або квартальні плани роботи, плани законопроектної роботи тощо;

- у підпункті 1.1.3 зазначалася інформація про включення у план діяльності установи на середньостроковий період сфери діяльності розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери її управління. Водночас у підпункті 1.1.2 не вказувалося про затвердження в установі такого плану діяльності;

- у підпункті 1.1.4 не наводився зв'язок (з урахуванням інформації, зазначеної у підпункті 1.1.2) між стратегічними цілями установи та відповідною бюджетною програмою, що виконувала установа у звітному періоді, або вказано про такий зв'язок, незважаючи на те, що інформацію про затвердження в установі стратегічного плану не вказано;

- у підпункті 1.2.1 не зазначався зміст управлінського рішення за результатами аналізу організаційної структури установи щодо її спроможності підтримувати досягнення мети (місії) / основних завдань / функцій установи, стратегічних цілей / їх KPI, виконання річного плану роботи / діяльності, мети, завдань і результативних показників бюджетних програм;

- у підпункті 1.2.6 не в усіх звітах зазначалась повна / комплексна інформація про зміст, структуру відповідальності та підзвітності керівників структурних підрозділів установи за реалізацію делегованих повноважень приймати рішення щодо використання бюджетних коштів, а також підходи до забезпечення в установі заходів підтримки, нагляду, контролю та моніторингу за реалізацією зазначених повноважень, або надана інформація не по суті питання;

- у підпункті 1.2.7 недостатньо повно відображена інформація про зміст, структуру відповідальності та підзвітності керівників підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління установи (за наявності), за реалізацію делегованих повноважень щодо управління бюджетними коштами або були відповіді не по суті питання;

- у підпункті 1.2.8 (з урахуванням інформації у підпункті 1.2.7) не вказувалося про забезпечення з боку установи підтримки, нагляду, контролю

та моніторингу за реалізацією керівниками підприємств, установ та організацій, що належать до сфери її управління, делегованих повноважень;

- у підпункті 1.2.9, замість опису підходів до організації та забезпечення підзвітності (відображення структури інформування про стан виконання на прикладі одного із основних завдань / функцій, бюджетної програми або досягнення стратегічної цілі / їх KPI), є випадки зазначення формальних та неповних відповідей або таких, що не стосуються суті питання;

- відповіді на питання підпунктів 1.3.1 – 1.3.5, 1.5.1, 1.5.4, 1.6.4 та 1.6.5 щодо рівня забезпечення відповідних функцій та процедур мають надаватися з огляду на їх фактичний стан реалізації з урахуванням результатів проведених внутрішніх аудитів та / або контрольних заходів Рахункової палати чи Держаудитслужби та узгоджуватися із зазначеною інформацією про наявність порушень та / або недоліків у внутрішньому контролі (пункти 5.6 та 5.10);

- у випадках надання відповіді «так» на питання підпункту 1.3.6 щодо інформування керівництва установи про порушення у ході діяльності, не зазначалась інформація щодо заходів, які вживались для їх усунення у розрізі виконуваних процесів та недопущення їх у майбутньому;

- у підпункті 1.4.3 у випадках надання відповіді щодо перегляду завдань (цілей) річного плану роботи не зазначалися причини такого перегляду;

- у підпункті 1.4.4 щодо взаємозв'язку річного / операційного плану роботи / діяльності із цілями стратегічного плану установи відповідь мала бути надана з урахуванням інформації, зазначеної у підпункті 1.1.2 щодо стратегічного планування. Також деякими установами не зазначено відповідний зв'язок або вказана інформація щодо діяльності з внутрішнього аудиту;

- у підпункті 1.4.6 не наводилися приклади заходів щодо удосконалення внутрішнього контролю або зазначалося не по суті (приклад, щодо діяльності підрозділу внутрішнього аудиту), що не узгоджується з інформацією у підпункті 1.4.5 про затверджені заходи щодо удосконалення внутрішнього контролю в установі;

- у підпункті 1.4.8 деякими установами не наводилися конкретні приклади заходів для покращення внутрішнього контролю (у свою чергу, такі заходи є необхідними, з огляду на зміни у законодавстві, завданнях програмних документів держави, зовнішньому або внутрішньому середовищі, а також на проблеми чи недоліки у діяльності установи тощо). Також деякі установи мали б запланувати заходи з удосконалення внутрішнього контролю, враховуючи зазначену ними у звітах інформацію про недоліки у відповідних функціях та процедурах, чи недоліки, виявлені за результатами проведених контрольних заходів Рахунковою палатою або Держаудитслужбою;

- у підпункті 1.6.2 установи, які надали відповіді «ні» щодо забезпечення впровадженими підходами до звітування (облікова політика, порядки, форми, обсяги, строки, учасники тощо), як в середині установи, так і з зовнішніми користувачами належною, своєчасною та актуальною інформацією про стан діяльності, не зазначили відомості щодо змісту зауважень чи недоліків (окремо

за кожним процесом), ким вони були виявлені та які заходи вживались для їх усунення.

2.3. Управління ризиками

У цьому розділі має зазначатися інформація щодо практичних підходів в установі з ідентифікації ризиків, проведення їх оцінки, визначення способів реагування на ідентифіковані та оцінені ризики, інформування керівництва установи про проведену оцінку ризиків, ризикові сфери діяльності установи для прийняття управлінських рішень щодо вжиття заходів контролю, здійснення перегляду ідентифікованих та оцінених ризиків для виявлення нових та таких, що зазнали змін.

У більшості звітів зазначено, що діяльність з управління ризиками зосереджена на ключових ризиках, що можуть вплинути на загальну здатність реалізовувати основні завдання / функції та досягати цілі діяльності установи. Крім того, управління ризиками інтегровано як в процеси планування діяльності установи, так і в управлінські процеси на етапах виконання, перевірки та вжиття заходів у ході виконання основних завдань / функцій, досягнення цілей планів, мети, завдань і результативних показників бюджетної програми.

Зазначена інформація обґрунтована прикладами ідентифікованих і оцінених ризиків, запроваджених заходів контролю, що могли вплинути на здатність установи, зокрема виконати свої основні завдання / функції, досягти цілей / їх КРІ планів, мети, завдань і результативних показників бюджетної програми.

Проте при опрацюванні інформації даного розділу встановлено, що у деяких звітах:

- надані недостатньо повні та чіткі відповіді, або такі, які не розкривають змісту поставлених питань;

- замість акценту на можливість визначення подій, що матимуть вплив на здатність установи виконувати / досягати її основні цілі діяльності, до управління ризиками відносились існуючі проблемні питання у її діяльності чи у відповідній сфері державної політики;

- надано відповіді, які не стосуються питань управління ризиками у контексті Основних засад;

- процес управління ризиками ототожнено з антикорупційною діяльністю. Проте така діяльність не відноситься до питань управління ризиками у розумінні Основних засад, а є однією із складових внутрішнього середовища та управління ризиками;

- у пункті 2.3 деякими установами зазначено про ідентифікацію та оцінку у звітному періоді ризиків, які могли вплинути на їх здатність досягати цілі / їх КРІ стратегічного плану. Однак у підпункті 1.1.2 звітів цих установ інформація про такий план не вказана.

2.4. Здійснення заходів контролю

Відповіді у цьому розділі мають надавати інформацію щодо запроваджених в установі управлінських заходів, які реалізуються керівництвом та працівниками для впливу на ризики, що можуть мати вплив на здатність установи, зокрема виконувати завдання і функції, цільове, ефективне управління бюджетними коштами, об'єктами державної власності, з метою забезпечення досягнення установою цілей діяльності.

Більшістю установ повідомлено про запровадження у них на належному рівні, зокрема:

заходів контролю, спрямованих на забезпечення ефективного, результативного і цільового використання бюджетних коштів, досягнення мети, завдань та результативних показників бюджетних програм;

заходів контролю в процесі управління об'єктами державної власності та іншими матеріальними ресурсами, що знаходяться на балансі установи;

захисту інформаційних (автоматизованих), електронних комунікаційних та інформаційно-комунікаційних систем.

Водночас при заповненні даного розділу мають місце наступні неузгодженості:

- надані відповіді на питання пунктів 3.1, 3.3 та 3.4 щодо рівня запроваджених заходів не пов'язані з інформацією про наявність порушень та / або недоліків у внутрішньому контролі (пункти 5.6, 5.10);

- у пункті 3.2 деякими установами зазначено про ефективність запроваджених заходів контролю на ризики, які могли вплинути на здатність установи виконувати свої основні завдання / функції, досягати цілі планів / їх КРІ, а також мету, завдання і результативні показники бюджетної програми. Однак у звіті відомості про ідентифіковані та оцінені ризики не зазначені;

- у пункті 3.5 слід було зазначити інформацію щодо процедури аналізу та оцінювання ходу та результатів діяльності установи на предмет її ефективності та результативності, відповідності встановленим вимогам та застосування відповідних коригуючих заходів. Проте має місце зазначення інформації, що не розкриває змісту поставленого питання (вказувалося про сферу діяльності установи, перевірку рівня володіння державною мовою, зовнішнє звітування, оцінювання державних службовців, стан виконавської дисципліни, контрольні заходи Рахункової палати, оцінку ефективності бюджетних програм та якості внутрішнього аудиту тощо).

2.5. Здійснення інформаційного та комунікаційного обміну

Дані цього розділу мають формуватися з огляду на фактичний стан реалізації відповідних функцій і процедур та враховувати впроваджені механізми, інструменти, заходи тощо, спрямовані на забезпечення необхідного рівня якості створення інформації, здійснення її збору, документування, проведення аналізу, передачі та користування нею керівництвом і працівниками установи для виконання і оцінювання результатів виконання завдань та функцій,

здійснення управління ризиками, реагування на порушення або недоліки. Крім того, необхідно враховувати результати комунікації із зовнішніми сторонами.

Звітна інформація більшості установ вказує на відповідний рівень інформаційно-комунікаційного обміну, зокрема:

впроваджені відповідні політики, інструменти, правила чи процедури щодо організації та функціонування внутрішньої та зовнішньої комунікації, включно з її оцінкою, переглядом та удосконаленням;

наявні внутрішні розпорядчі документи, які регулюють процедури управління інформацією, її актуальністю, надійністю і своєчасністю, та встановлюють правила і вимоги до роботи з інформацією, необхідною для забезпечення діяльності установи;

запроваджені процедури інформаційно-комунікаційного обміну інформацією із зовнішніми та внутрішніми учасниками щодо стану досягнення основних завдань / функцій, цілей / їх КРІ планів, мети, завдань і результативних показників бюджетних програм, що дозволило у звітному періоді керівництву ефективно та своєчасно контролювати стан таких досягнень;

керівництво забезпечено своєчасною, актуальною та об'єктивною інформацією про результативність впроваджених ними управлінських заходів (у тому числі щодо внутрішнього середовища та заходів контролю) для досягнення законності та ефективності управління бюджетними коштами і результатів діяльності;

прийнято необхідні управлінські рішення за результатами розгляду інформації, зазначеної у зверненнях фізичних, юридичних осіб, громадських організацій або у медіа щодо можливих порушень або недоліків у діяльності з метою удосконалення внутрішнього контролю;

запроваджено інформування про випадки порушень бюджетного законодавства, законодавства з питань закупівель тощо;

встановлено внутрішні канали комунікації (повідомлень) щодо виявлення ознак корупції / шахрайства та зловживань службовим становищем.

Однак має місце зазначення неповної інформації при наданні відповіді на питання пункту 4.12 щодо прикладу та змісту управлінського рішення з удосконалення внутрішнього контролю за результатами аналізу інформації, зазначеної у зверненнях фізичних, юридичних осіб, громадських організацій або у медіа про можливі порушення або недоліки у діяльності.

2.6. Здійснення моніторингу

У цьому розділі мають відображатися відомості про те, як відстежується стан організації та функціонування внутрішнього контролю в установі в цілому та / або окремих його елементів. Відповіді на питання цього розділу мають продемонструвати, що здійснені у звітному періоді заходи з моніторингу були спрямовані на виявлення недоліків у внутрішньому контролі установи, за результатами яких було поінформовано керівництво та вживалися відповідні управлінські заходи.

Проте у звітах зазначалася інформація, яка не стосується відповідних управлінських заходів з моніторингу у контексті Основних засад, не розкриває змісту поставлених питань або відповіді не надані, зокрема:

- у пунктів 5.4 замість опису підходів до оцінки стану функціонування та результативності внутрішнього контролю на прикладі процесу виконання одного основного завдання / функції, бюджетної програми, досягнення стратегічної цілі установи зазначалася інформація щодо виконання стратегічних цілей установи, звітування про її результати діяльності, розподілу асигнувань та розрахунків показників видатків, дотримання виконавської дисципліни, заповнення даного звіту, положень внутрішнього документу з організації внутрішнього контролю або діяльності внутрішнього аудиту.

Водночас інформація про здійснення моніторингу повинна відображати налагоджений зворотний зв'язок в установі, який демонструє контрольованість результативності впроваджених механізмів, інструментів, заходів, управлінських рішень тощо для забезпечення виконання основних завдань, функцій та досягнення цілей діяльності, виявлення недоліків у системі управління, інформування керівництва установи, прийняття необхідних коригуючих управлінських рішень тощо;

- у пункті 5.6 не враховано взаємозв'язок із наданими відповідями на питання підпунктів 4.15, 5.4 та 5.5. Крім того, у деяких звітах інформація щодо конкретних прикладів управлінських рішень за результатами проведених заходів / оцінок ефективності та результативності внутрішнього контролю зазначена недостатньо чітко та формально;

- у пункті 5.9 деякими установами зазначено про перегляд політик, правил і заходів контролю щодо ефективності їх впливу на ризики для забезпечення результативності внутрішнього контролю, проте у звітах таких установ не вказано про ідентифіковані основні ризики (пункт 2.3) та / або про відповідні заходи контролю (пункт 3.2).

2.7. Загальний висновок

У цьому розділі необхідно надати підсумкову відповідь за результатами заповнення інформації у попередніх розділах щодо фактичного стану впровадження та / або реалізації функцій і процедур в установі. При цьому, надаючи відповідь, слід обов'язково врахувати інформацію, зазначену у звіті про наявні відхилення / недоліки у внутрішньому контролі (підпункти 1.2.3, 1.2.10, 1.2.12, 1.3.1 – 1.3.5, 1.5.1, 1.5.4, 1.6.2, 1.6.4, 1.6.5, 3.1, 3.3, 3.4, 4.5, 4.11, 5.6, 5.10).

Більшість установ, незважаючи на вказані ними у звітах недоліки та / або порушення у діяльності установи, зазначили, що впроваджений внутрішній контроль забезпечив відповідно до частини третьої статті 26 Бюджетного кодексу України, Основних засад та міжнародної практики (зокрема щодо достатньої гарантії належності використання ресурсів) використання ресурсів (у тому числі бюджетних коштів) в належний та ефективний спосіб з метою досягнення результатів відповідно до встановлених цілей діяльності.